



1

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

Inclusief onderwijs: ideologie of wetenschappelijk onderbouwd?

beno.schraepen@ap.be
Kenniscentrum Mens en Maatschappij
AP Hogeschool Antwerpen

2

“Wanneer we niet bewust werk maken van inclusie, houden we onbewust segregatie, uitsluiting en discriminatie in stand.”



3

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

Waarom inclusie en wat is het?

Waarom inclusief onderwijs en wat is het?

5

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

**“Elke geboorte voegt
iets nieuws toe aan de
wereld.”**

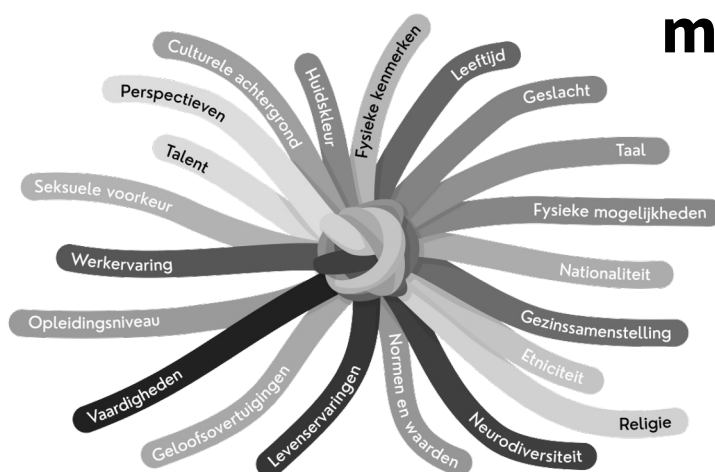
Hannah Arendt



6

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

**Diversiteit is intersectionaliteit,
maar ...**



Tuiskijk afkomstig uit afbeeldingen volgen vaak

7



Inclusie stelt de vraag hoe recht te doen aan de diversiteit.

8

Ja maar ... Bingo

Ik ben hiervoor niet opgeleid	Dan gaat het niveau van de groep naar beneden	We hebben het al lastig genoeg	Dat mag je van ons niet vragen	Daar zijn toch de speciale scholen voor	De andere ouders vinden dat niet OK
Ik heb nog 24 andere kinderen	We hebben al genoeg 'specialekes'	Allez, wat kan die hier komen doen?	Dan worden we een zorgschool	Dat kan niet omwille van de veiligheid	Dan gaat de kwaliteit van ons onderwijs dalen
Daar hebben we niet genoeg mensen voor	Het enige probleem is ...	Dat lukt niet voor die kinderen	Die gaat later nooit werken of verder studeren	Alleen als er een extra begeleider is	Die gaat hier toch niets leren

9

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

ex·cluus
[ɛks'klys]
(het; o; meervoud: excluses)

*“Een argument of voorwendsel om
iemand te excluderen, uit te
sluiten, niet te laten deelnemen,
inclusie te weigeren, vaak
ingepakt als een
verontschuldiging.”*



10

Geschiedenis van uitsluiting en segregatie

Steeds dezelfde groepen/mensen
altijd in de marge

Uitsluitingsmechanismen

Zorg uit welvaart – welvaart uit zorg

Samenleving = niet inclusief

*Segregatie en uitsluiting vanuit zorg
hebben we genormaliseerd.*



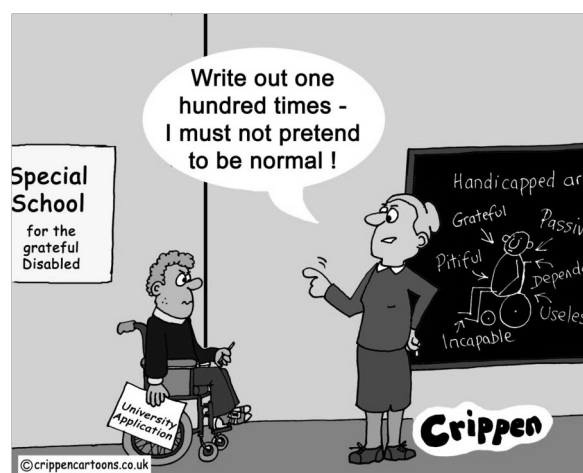
11

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

Dominantie van het normaal

T.o.v. het gemiddelde als norm
wordt diversiteit steeds
geproblematiseerd

Verschillen van de norm
i.p.v.
verschillen als norm



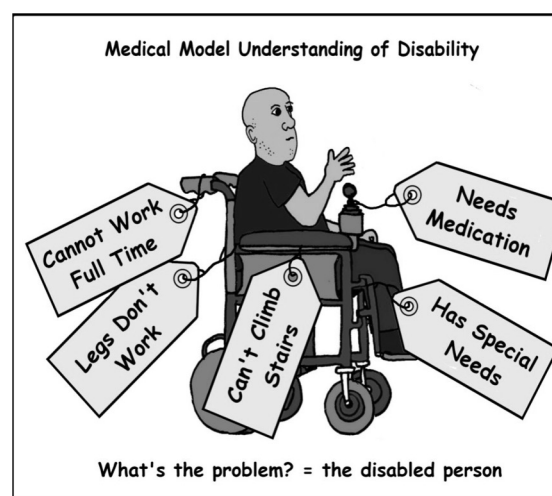
12

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

Psycho-medische beeldvorming domineert

Medicalisering & labeling
Label als filter

Defecit- & stoornisdenken
i.p.v.
ontwikkelingsdenken.



13

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

Meer integratie is geen inclusie

Integratie heeft niet algemeen geleid tot

meer toegankelijkheid,
meer participatie van kansengroepen
minder armoede
positieve beeldvorming

...

*Integratie houdt
uitsluitingsmechanismen in stand*



14

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

Onderwijs als motor van segregatie

(apart) Speciaal onderwijs?

- 50% kinderen combinatie taal, migratie, armoede
- Amper doorstroming hoger onderwijs
- Minder diploma's
(29% visus of auditief vs 41% zonder beperking)
- Minder aansluiting (reguliere) arbeidsmarkt

Regulier onderwijs: Mattheuseffect



15

Rapport VN

Nederland krijgt een onvoldoende voor de positie van mensen met een beperking



SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

1 op de 5 gehandicapten ervaart discriminatie

"Nederland discrimineert en mensen met een beperking ervaren dat meer en meer! Dat wordt pijnlijk zichtbaar in het vandaag verschenen SCP-rapport aan over hoe mensen discriminatie ervaren", zegt Rick Brink, Minister van Gehandicaptenzaken.

16

Inclusie = levensbepalend

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

"Ik ken geen leeftijdsgenoten zonder beperking ..."

"Ik wil weg uit dit handicapwereldje."

Johan, 18 jaar

(omwille van degeneratieve spierziekte van jongsaf in apart onderwijs)

(inclusie is dus geen ideologie)



18

**SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!**

Waarom inclusie en wat is het?

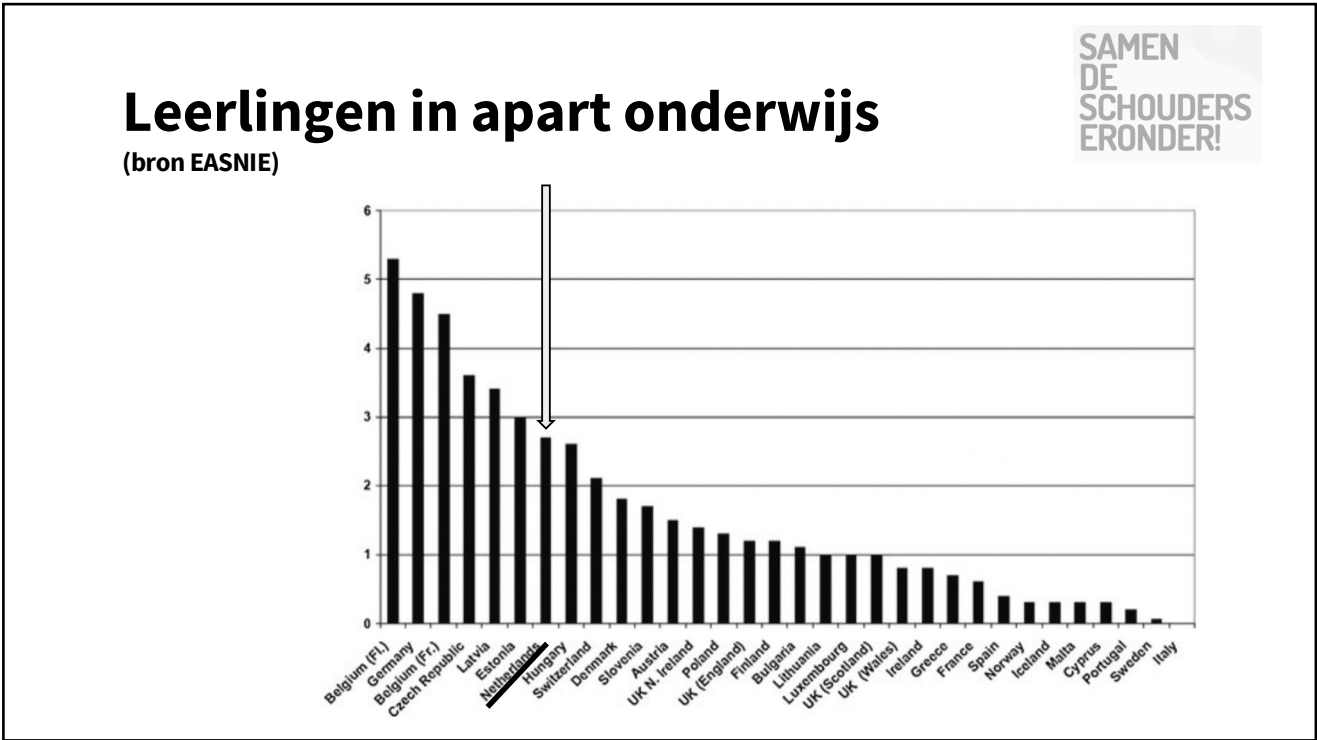
Waarom inclusief onderwijs en wat is het?

20

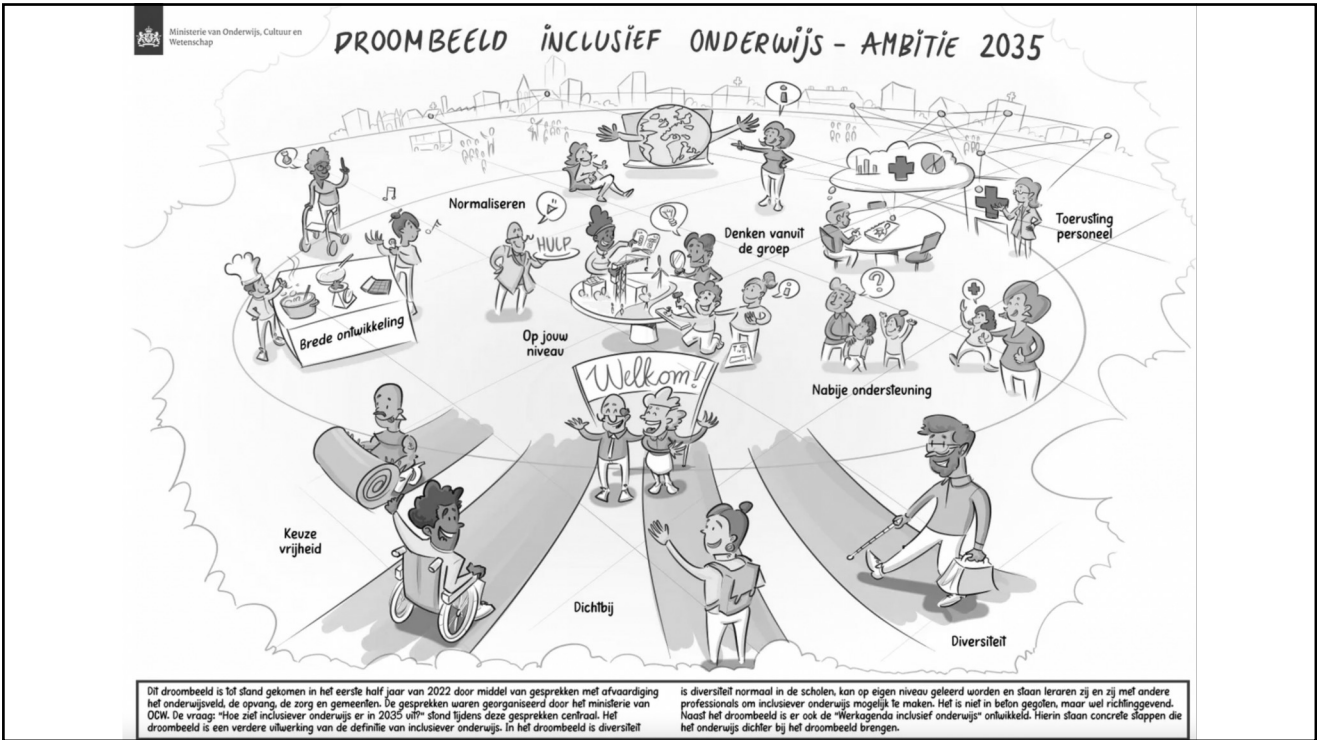
**Het streven
naar inclusief
onderwijs is
internationaal
de norm.**



21

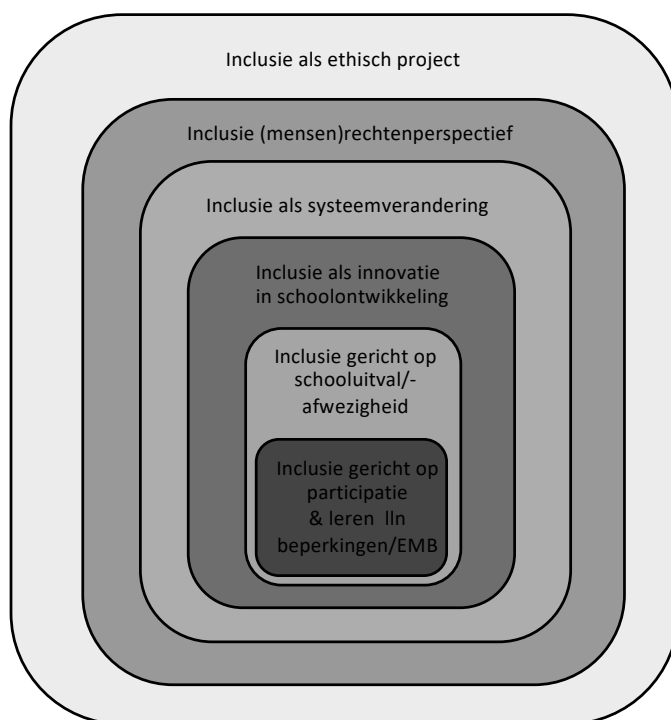


23



24

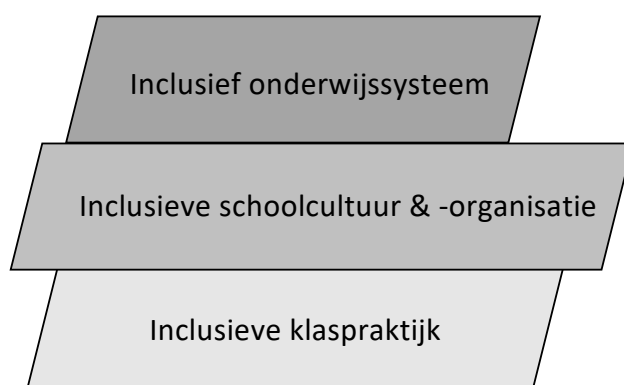
Inclusie(f onderwijs) is veel



27

Inclusief onderwijs = gelaagd

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!



28

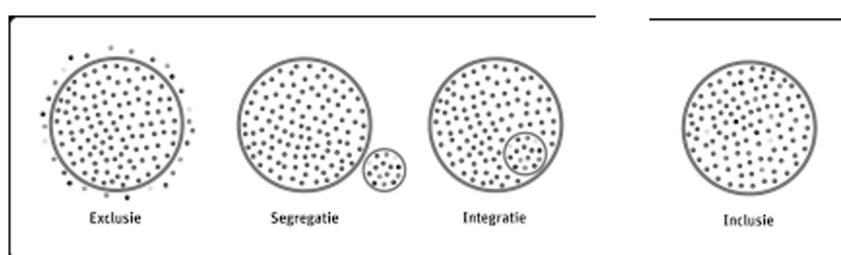
Onderwijs onder druk?

- Meer kinderen met ondersteuningsbehoeften
- Meer problemen met gedrag, meer schorsingen
- Stijging speciaal onderwijs
- Meer uitval leerlingen en leerkrachten
- Meer thuiszitters (70000!)
- Toenemende kansenongelijkheid (PISA)
1 op 6 +16 jarigen moeite met lezen, schrijven en/of rekenen
- ...

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

Kwaliteitsvol onderwijs?
Het concept 'school'?

29



SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

Gesegregeerd onderwijssysteem

Inclusief systeem

Regulier
Onderwijs

Speciaal
Onderwijs

Inclusief
onderwijs

These

Antithese

Synthese

Gewone
school

Aparte
school

School
(voor elk kind)

30

DRROOM	Alle kinderen en jongeren ontwikkelen zich optimaal en zijn van betekenis in een inclusieve samenleving.		
DOEL	Alle kinderen en jongeren hebben een ononderbroken ontwikkeling die thuis nabij wordt georganiseerd	Er is een dekkend netwerk zodat alle kinderen en jongeren passend onderwijs krijgen	Er is een inclusieve cultuur met een sterk pedagogische en didactische basis waarbij de context centraal staat
DOMEIN	 Inclusieve school Het gaat er niet om wat leerlingen nodig hebben om erbij te kunnen horen, maar om wat leerkrachten en andere professionals kunnen doen om de leerlingen erbij te laten horen. Onderwijs, jeugdhulp en andere partners werken samen in de school en kennen de leerlingen.	 Inclusieve samenwerking Scholen in de wijk zetten de deuren voor elkaar open en helpen elkaar. Iedereen met een gedeelde visie samen, zo worden nieuwe wegen gevonden om leerlingen binnen het reguliere onderwijs te ondersteunen. Regulier onderwijs, jeugdhulporganisaties en experts uit speciaal onderwijs staan dicht bij elkaar.	 Inclusief Haaglanden Samen met gemeenten, jeugdhulp en andere netwerkpartners verminderen we belemmeringen in regelgeving en financiering. Vanuit een gedeelde visie en wederzijds vertrouwen werken we samen aan het onderwijs-zorg continuum.
HOE?	 Waarden die ons verbinden inclusie - samen - vertrouwen - eigenaarschap		Principes die richting geven doelmatig - data-driven - duurzaam - digitalisering 
ROLLEN	expert	verbinder 	inspirator adviseur

31



NAAR SCHOLEN VOOR IEDEREEN

Advies van de onafhankelijke Commissie Inclusief Onderwijs

Juni 2024

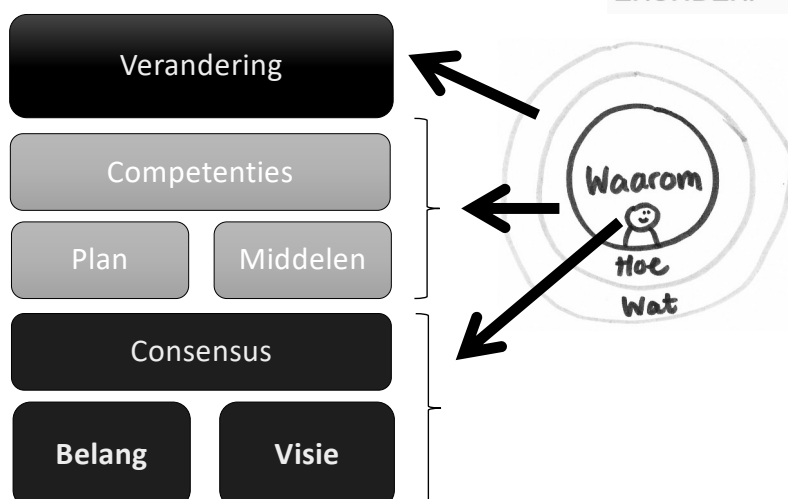
32

De acht krachtlijnen

1. Een **inclusieve schoolcultuur en schoolorganisatie realiseren** in elke school
2. **Evolueren** van scholen voor gewoon en buitengewoon onderwijs naar **scholen voor iedereen**
3. **Voldoende, gepaste en nabije ondersteuning** voorzien in elke school
4. **Professionaliseren** van alle betrokken professionals in functie van inclusief onderwijs
5. Structureel **partnerschap** uitbouwen tussen onderwijs en welzijn
6. Bepalen van ondersteuningsnoden door middel van een **onafhankelijk en beleidsdomein-overschrijdend assessment**
7. **Doeltreffende financiering** voorzien voor alle scholen
8. Realiseren van een **inclusieve en toegankelijke infrastructuur** in elke school

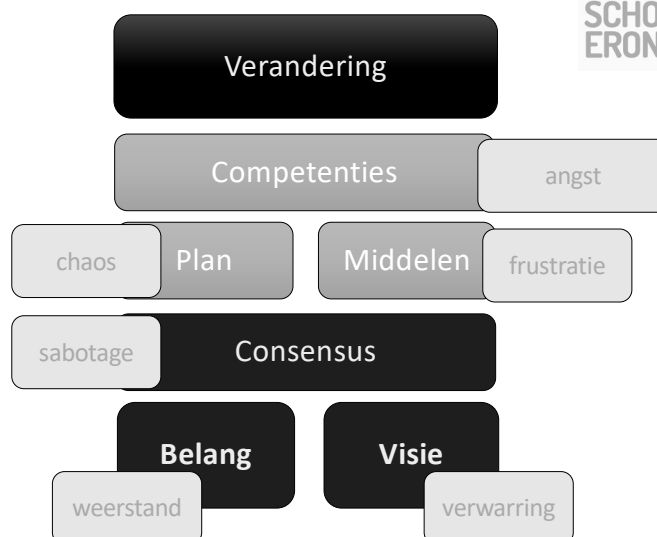
33

Inclusie als veranderingsproces

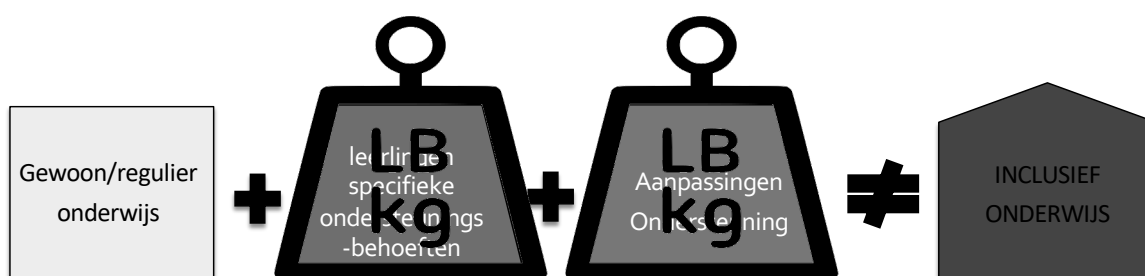


34

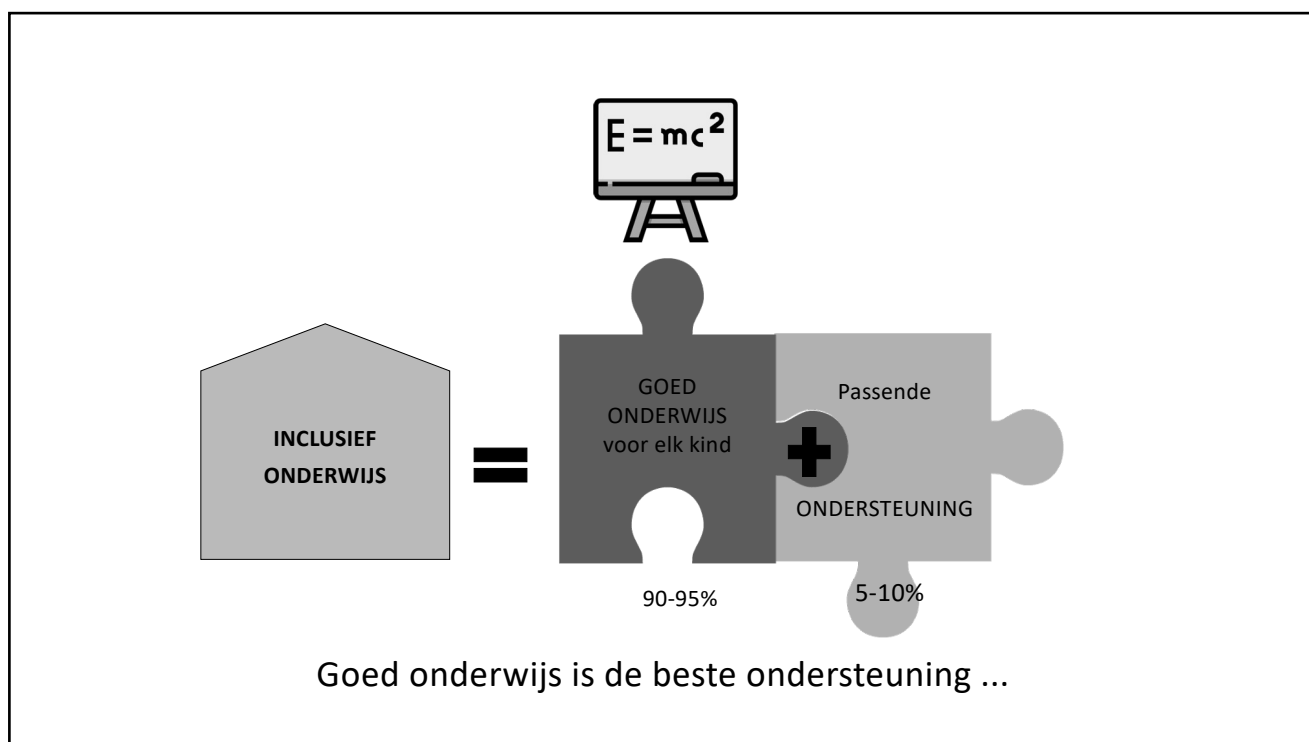
Inclusie als veranderings- proces



35



36



37

**SAMEN
DE
SCHOUDERS
ERONDER!**

Werkt inclusie?

Impact op leerlingen met
ondersteuningsnoden

Longitudinale studies: ze overtreffen de leerprestaties van leerlingen in aparte settings (*)

hoe meer tijd ze doorbrengen met andere lln hoe beter ze presteren op begrijpend lezen en rekenvaardigheden, ze studeren vijf keer meer in tijd af, de kans op verdere studies is twee keer hoger, 11% heeft meer kans op werk en 10% meer lln bouwen een zelfstandig leven uit.

Leerlingen met een verstandelijke beperking ontwikkelen betere reken-, taal- en leesvaardigheden en geheugen;

Alle leerlingen met Down syndroom presteren beter in een inclusieve onderwijssetting (**)

Leerproblemen: tot meer dan 10% meer vooruitgang in IO (***)

(*) A summary of the evidence on inclusive education (2016) gebaseerd op 280 studies in 25 landen
(**) de Graaf, 2013, Buckley, 2002. (***) Maldron, Cole, Majd, 2001

38

Werkt inclusie?

Impact op medeleerlingen

Geen negatieve impact op resultaten, integendeel, ze profiteren mee van aanpassingen, zien nieuwe leerkansen. (*)

Landen met hoogste graad van sociale inclusie in scholen scoren het best in de wiskundetest van het Pisa-onderzoek. (**)

Een positief effect op hun leerprestaties, ongeacht de beperking van de leerling die mee in de klas zit, cruciale factor zijn de attitudes van de leerkracht. (***)

Stimuleert sociale en emotionele ontwikkeling (***):

minder angst voor menselijke verschillen;
groei in sociale cognitie (meer tolerantie, effectievere communicatie);
verbeteringen in het zelfbeeld (meer eigenwaarde, waargenomen status, en gevoel erbij te horen);
minder vooroordelen, meer aandacht voor de behoeften van anderen; en warme en zorgzame vriendschappen

(*) Maldron, Cole, Majd, 2001 (**) PISA 2012 survey

(***) A summary of the evidence on inclusive education (2016) gebaseerd op 280 studies in 25 landen

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

39

Strategieën die werken ...



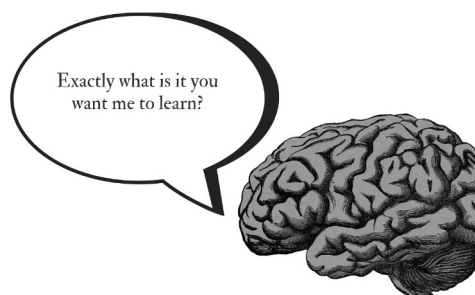
Inclusieve schoolcultuur
Coöperatief leren, groepsleren
Directe instructie: gestructureerd en gericht op succes
Peer-tutoring
Samen voor de klas
Positieve kijk op probleemgedrag
Klimaat in de klas
Sociale vaardigheden centraal
Cognitieve instructie (methodieken)
Zelfsturend leren
Geheugen strategieën
Feedbackcultuur
Communicatieve vaardigheden
...

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

40

Neurologie: plasticiteit van het brein

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!

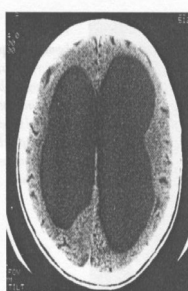
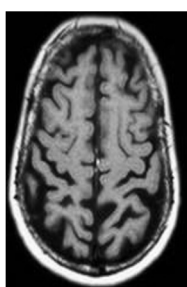


Omgeving is meebepalend voor levensloop, emancipatie
(hersenen)ontwikkeling

41

Neurologie: plasticiteit van het brein

SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!



Jongen heeft slecht 25% van de hersencortex



42

Inclusie(f onderwijs) werkt wanneer WE het doen werken ...”

**SAMEN
DE
SCHOULDERS
ERONDER!**

Inclusion Checklist

☒ Breathing

Adapted from inclusion needs surveys
by Dr. Don B. Leftout
©1801 by Included Company
a division of Happy Campers
This page may be reproduced for administrative use

© 2001 Colleen F. Tomko

44

Meer (ref)le(cte)ren WAAROM ...



45

Meer leren HOE ...



46

podcasts

- Maud WILMS
<https://makkelijkermeedoen.nl/podcast/>
- WTAA EPISODE #203
<https://welcometotheaa.libsyn.com/wtaa-203-beno-schraepen-william-boeva-over-inclusie> Beno Schraepen & William Boeva over inclusie



47